hujusmodi, & peccat, & est à semetipso damnatus. Sed qui sententiam suam, quamvis falsam, atque perversam nulla pettinaci animositate defendunt; præsertim quam non audaciâ suæ præsumptionis pepererunt, sed à seductis, atque in errorem lapsis parentibus acceperunt; quærunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cùm invenerint; nequaquam sunt inter Hæreticos deputandi.

¶ PITH. [d] *Dixit.*] Vide *lib.* 18. *de Civit. Dei c.* 51.

XXX. *Item* LEO Papa I. *Epist.* 10. ad Flavianum. [an. 449. *Romæ Constantinopolim.*]

Magistri erroris existunt, qui veritatis disciplinam contemnunt.

QUid autem iniquius est, quàm impia sapere, & sapientioribus doctoribúsque non credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cùm ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro; non ad Propheticas voces, non ad Apostolicas literas, nec ad Evangelicas autoritates, sed ad semetipsos recurrunt: & ideò magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt.

XXXI. *Item* AUGUSTINUS contra Manichæos [r]. [an. 426. *in Africa.*]

Hæretici sunt, qui quod pravè sapiunt, contumaciter defendunt.

[r] *L.* 18. *de Civit. Dei. c.* 51.

QUi in Ecclesia [f] Christi morbidum aliquid, pravúmque sapiunt; si correpti, ut sanum rectúmque sapiant, resistunt contumaciter, suâque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt; Hæretici sunt.

[f] Polyc. *ibid.* Deusdedit, *p.* 2. Ansel. *l.* 12. *c.* 51.

XXXII. *Item* URBANUS Papa. [fortè c. an. 1095.]

Errante damnabilior est, qui ejus defendit errorem.

QUi aliorum defendit errorem, multò ampliùs damnabilior est illis, qui errant: quia non solùm errat, sed etiam aliis offendicula erroris præparat, & confirmat. Unde quia magister erroris est; non tantùm Hæreticus, sed etiam Hæresiarcha dicendus est.

XXXIII. *Item* HIERONYMUS *lib.* 2. *Comment. ad c.* 5. Oseæ. [an. 408. *in Palæstina.*]

Qui mendacio veritatem immutant, Patrum terminos transferre probantur.

TRansferunt Principes Juda terminos, quos posuerunt patres eorum, quando immutant mendacio veritatem; & aliud prædicant, quàm ab Apostolis acceperunt. *Idem infrà eod. cap.* §. 1. De Hæreticis manifestus est sensus: quòd sophismatibus suis, & arte Dialectica sæpè opprimant Ecclesiasticos. *Idem ad c. nonum.* §. 2. Veteres scrutans Historias, invenire non possum scidisse Ecclesiam, & de domo Domini populos seduxisse, præter eos, qui Sacerdotes à Deo positi fuerant, & Prophetæ, id est, speculatores. Isti ergo vertuntur in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalum.

XXXIV. *Item* LEO Papa I. *Epist.* 74. ad Anatolium. [an. 452. *Romæ Constantinopolim.*]

Abjiciantur qui adversariorum conveniunt pravitati.

[t] Ivo, *p.* 6. *c.* 339.

ILlud sanè [t] plurimùm mihi displicere significo, quòd inter [a] Dilectionis [u] tuæ Clericos quidam esse dicuntur, qui adversariorum conveniant [x] pravitati, & vasa iræ [y] β vasis misericordiæ misceantur. Quibus investigandis, & severitate congrua coërcendis debet Diligentia tua vigilanter insistere: ita ut his, quibus prodesse non potuerit correptio, non parcat abscissio. Oportet enim nos Evangelici [z] meminisse mandati: quo ab ipsa Veritate præcipitur, ut si nos oculus, aut pes, aut dextera scandalizaverit manus; à compage corporis auferatur: quia melius sit his in Ecclesia carere membris, quàm cum ipsis in æterna ire supplicia. Nam superfluò extra Ecclesiam positis resistimus; si ab his, qui intùs sunt, in eis, quos decipiunt, vulneramur. Abjicienda prorsùs pestifera hæc à Sacerdotali vigore patientia est: quæ sibimet, peccatis aliorum parcendo, non parcit.

[a] *al.* ditionis. [x] *al.* conniveant. *orig.* [y] *Rom.* 9. [z] *Matth.* 5.

¶ CORR. ROM. [a] *Quòd inter.*] Sic est emendatum ex ipsa Epistola, cùm & in vulgatis, & in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus esset, *quòd jurisdictionis tuæ Clerici.* In duobus tamen, quemadmodum & apud Ivonem, est, *inter ditionis tuæ Clericos.*

β *Vasa iræ.*] Sic est emendatum ex originali. Alludit enim ad locum B. Pauli *Rom.* 9. Apud Gratianum erat, itémque apud Ivonem, *væsaniæ vasis misericordiæ vasa misceantur.*

XXXV. *Item* EX CONCILIO CARTHAGINENSI IV. *c.* 70. 71. 72. [an. 398. *in Africa.*]

Et sodalitates, & convivia Hæreticorum Clerici vitare debent.

CLericus Hæreticorum, & Schismaticorum tam convivia, quàm sodalitates evitet æqualiter. §. 1. Eorum conventicula non Ecclesia, sed conciliabula appellanda sunt.

§. 2. Cum eis neque orandum est, neque psallendum.

XXXVI. *Item* GELASIUS Papa in Epistola ad Episcopos Dardaniæ. [an. 495. *Romæ in Dardaniam.*]

Canonum observatores cum Hæreticis nullum debent inire certamen.

CUm quibus erat Synodus ineunda? Catholici Pontifices fuerant undique jam depuli, solúsque remanserant socii perfidorum: cum quibus jam nec licebat habere conventum, dicente Psal. [a] *Non sedi in Concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo.* Nec Ecclesiastici moris est cum his, qui pollutam habent communionem permistámque cum perfidis, miscere Concilium [b]. Rectè igitur per Calchedonensis Synodi formam, hujusmodi prævaricatio repulsa est potiùs, quàm ad [α] Concilium vocata: quod nec opus erat post primam Synodum: nec cum talibus habere licebat. *Idem in Commonitorio ad Faustum.* §. 1. Canonum β magistris, atque custodibus nobis nullum fas est inire atque custodibus nobis nullum fas est inire certamen cum hominibus communionis alienæ.

[a] *Psal.* 25. [b] *al.* consilium.

¶ CORR. ROM. [α] *Quàm ad.*] In originali legitur, *quàm per Concilium, quod nec opus, &c.*

β *Canonum.*] Gelasius in Commonitorio ad Faustum, objurgans Græcos illos, qui, cùm maximè Canones violarent, eorum tamen se observatores simulabant, in hæc prorumpit verba, *ô Canonum Magistros, atque custodes. Nobis nullum, &c.*

XXXVII. *Item* EX EPISTOLA Urbani Papæ. [c. an. 1095. *Romæ.*]

Non contradicit, sed potiùs obedit Evangelio, qui Malos excommunicat.

NOtandum est, quòd quidam dicunt contra Evangelicam parabolam [c] nos facere, ubi de zizaniis non eradicandis Dominus præcepit: cùm aliquos excommunicatione dignos excommunicationi subjicimus: & aiunt etiam sanctum Augustinum hoc contradicere in illo loco, ubi ait [d] [Quia non est præcidenda unitas; ferendi sunt Mali, non abjiciendi.] Quibus hoc primùm respondendum est. Si Hæretici, & mali homines excommunicandi non sunt; quare ipse Augustinus cum Legatis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & cum sanctis Episcopis suis Pelagium, & Celestium novam hæresim in sanctam Dei Ecclesiam introducentes excommunicavit, & ab Ecclesia Dei separavit? Quare ipsos Donatistas, contra quos ista, & multa his similia loquitur, tam ipse, quàm omnis Ecclesia Dei excommunicatos habuit? &, nisi priùs pœnituissent, & per manûs impositionem reconciliati essent, eis nequaquam communicabat? Idem ipse Dominus, qui hoc parabolicè hic narrat, apertè alibi excommunicationem fieri jubet, dicens [f], *Frater, qui corripitur ab Ecclesia, & non obedit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.*

[c] *Matth.* 13. [d] Sententia habetur XXIII. *q.* 3. *per totam.* [e] In Concilio Milevitano, & Africano. [f] *Matth.* 18. paulò aliter.

§. 1. Unde apparet liquidò, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem. Qui enim excommunicatur (ut Apostolus ait [g]) ad hoc excommunicatur, ut Spiritus ejus salvus fiat in die Domini. Disciplina enim est excommunicatio, & non eradicatio.

[g] 1. *Cor.* 5.

NIsi fortè ex contemptu, & superbia Excommunicati proveniat. [α] GRATIAN. [α]

XXXVIII. *Unde* [h] ORIGENES [α] in librum Numerorum, *Homiliâ* 15. *ad c.* 23. [c. an. 217. *in Ægypto.*]

Divina maledictio meritum maledicti designat.

[h] *al.* Item. [i] *al.* Sententiam veram promit.

DEus, quando maledicit, meritum ejus designat, cui maledicitur, & sententiam promit [i]: utpote quem non fallit neque peccati qualitas, neque peccantis affectus. Homo autem quia hæc non potest scire (neque enim propositum, mentémque alterius videre alius, aut cognoscere potest;) idcircò etiam si judicantis, vel sententiam promentis intuitu proferat maledictum; non potest esse justa maledicendi causa, ubi ignoratur peccantis affectus: maximè cùm humanum vitium tunc sciat maledicta proferre, cùm fortè conviciis, aut injuriis provocatur. Quod vitium volens refecare Apostolus [k], ne maledictis maledicta, & conviciis convicia provocemus; mandatum necessarium ponit; ut benedicamus, & non maledicamus: quò convitiandi vitium resecetur: non quò judicandi veritas, quæ homines latet, & pronuntiandi autoritas perimatur.

[k] 1. *Petr.* 3. *Rom.* 12.

¶ CORR. ROM. [α] *Origenes.*] Sic est restitutum, cùm antèa esset *Augustinus.* Et magnam hujus Capitis partem Glossa ordinaria ad eumdem locum ex ipso Origene refert: indéque nonnulla emendata.

SECTÆ verò Hæreticorum quot sint, & unde nomina acceperint determinat dicens [α] GRATIAN. [α]

XXXIX. ISIDORUS *lib.* 8. Etymologiarum, *c.* 5. [c. an. 630. *in Hispania.*]

Quot sint sectæ Hæreticorum.

[l] Rabanus *l.* 2. *de Instit. Cler. c.* 58. Anf. *l.* 13. *c. ultim.* Pann. *l.* 5. *c.* 3. 4. 5.

QUidam autem [l] Hæretici, qui de Ecclesia recesserunt, ex nomine suorum Autorum nuncupantur: quidam verò ex causis, quas eligentes instituerunt.

§. 1. Simoniani dicti à Simone, Magicæ artis perito: cui *Simoniani.*

[m] *Act.* 8. Petrus in Actibus Apostolorum [m] maledixit, pro eo quòd ab Apostolis Spiritûs Sancti gratiam pecuniâ emere voluisset. Hi dicunt creaturam non à Deo, sed à virtute quadam superna creatam.

Menandriani. [n] *al.* Menandriani. §. 2. Menandrini [n] à Menandro mago, discipulo Simonis nuncupati: qui Mundum non à Deo, sed ab Angelis factum asserunt.

Basilidiani. §. 3. Basilidiani à Basilide appellati: qui inter reliquas blasphemias, Jesum passum abnegavit.

Nicolaitæ. [o] *Act.* 6. §. 4. Nicolaitæ dicti à Nicolao Diacono Ecclesiæ Hierosolymorum, qui cum Stephano [o], & ceteris constitutus est à Petro: qui propter pulchritudinem relinquens uxorem, dixerat, ut qui vellet, eâ uteretur: versa est in stuprum talis consuetudo, ut invicem conjugia commutarentur. Quos Joannes in Apocalypsi improbat, dicens [p]: *Sed hoc habes, quòd odisti facta Nicolaitarum.*

[p] *Apoc.* 2.

Gnostici. §. 5. Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita appellare voluerunt. Animam, naturam Dei esse dicunt: bonum & malum Deum suis dogmatibus fingunt.

Carpocratiani. §. 6. Carpocratiani à Carpocrate quodam vocantur: qui dixit Christum, hominem fuisse tantùm, & de utroque sexu progenitum.

Cerinthiani. §. 7. Cerinthiani à Cerintho quodam nuncupati. Hi inter cetera circumcisionem observant: mille annos post resurrectionem in voluptate carnis futuros prædicant. Unde & Græcè χιλιάσται, Latinè Millenarii sunt appellati.

Millenarii.

Nazaræi. §. 8. Nazaræi dicti, qui dum Christum (qui à vico Nazaræus est appellatus) filium Dei confiteantur; omnia tamen veteris Legis custodiunt.

Ophitæ. [q] *al.* Paradiso. §. 9. Ophitæ à colubro nominati sunt. Coluber enim Græcè ὄφις dicitur. Colunt enim serpentem, dicentes ipsum in Paradisum [q] induxisse virtutis cognitionem.

Valentiniani. §. 10. Valentiniani à Valentino quodam Platonico sectatore vocati: qui αἰῶνας, id est, fecula quædam in originem Dei creatoris induxit: Christum quoque de Virgine nihil corporis assumpsisse, sed per eam, quasi per fistulam, transisse asserunt.

Apellitæ. [r] *al.* princeps. §. 11. Apellitæ, quorum autor [r] Apelles fuit: qui creatorem Angelum nescio quem gloriosum superioris Dei faciens, Deum legis Israël illum igneum affirmans dixit, & Christum non in veritate Deum, sed hominem in Phantasia apparuisse.

Archontiaci. §. 12. Archontiaci à Principibus appellantur: qui universitatem, quam Deus condidit, opera esse Archangelorum defendunt.

Adamiani. §. 13. Adamiani vocati, quòd Adæ imitentur nuditatem. Unde & nudi orant, & nudi inter se mares fœminæque conveniunt.

Cainani. [f] *al.* Caiani. *al.* Cainiani. §. 14. Cainani [f] [α] inde sunt appellati, quoniam Cain adorant.

Sethiani. §. 15. Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ, qui vocatus est Seth; dicentes eumdem esse Christum.

Melchisedechiani. §. 16. Melchisedechiani vocati pro eo, quòd Melchisedech; Sacerdotem Dei, non hominem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitrantur.

Angelici. §. 17. Angelici vocati, quia Angelos colunt.

Apostolici. [t] *al.* aliquid. §. 18. Apostolici hoc sibi nomen ideò sumpserunt, quòd nihil possidentes proprium, nequaquam recipiant eos, qui aliquo [t] in hoc Mundo utuntur.

Cerdoniani. §. 19. Cerdoniani à Cerdone quodam nominati: qui duo contraria principia asserunt.

Marcioniticæ. [u] *al.* Creatoris. §. 20. Marcioniticæ à Marcione Stoïco Philosopho appellati: qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum justum Deum asserunt, tamquam duo principia creationis [u] & bonitatis.

Artotyritæ. §. 21. Artotyritæ ab oblatione vocati: panem enim & caseum offerunt, dicentes à primis hominibus oblationem à fructibus terræ, & à fructibus ovium fuisse celebratam.

Aquarii. §. 22. Aquarii appellati, eò quòd aquam solam offerunt in calice Sacramenti.

Severiani. §. 23. Severiani à Severo exorti, vinum non bibunt: vetus Testamentum, & Resurrectionem non recipiunt.

Tatiani. Encratitæ. §. 24. Tatiani à Tatiano quodam vocati: qui & Encratitæ dicti; quia carnes abominantur.

Alogii. §. 25. Alogii vocantur tamquam sine verbo: λόγος enim Græcè verbum dicitur. Deum enim Verbum non credunt, respuentes Joannis Evangelium, & Apocalypsim.

Cataphrygæs. §. 26. Cataphrygis nomen provincia Phrygia dedit: quia ibi extiterunt. Autores eorum Montanus, Prisca, & Maximilla fuerunt. Hi adventum Spiritûs Sancti non in Apostolos, sed in se traditum asserunt.

Cathari. §. 27. Cathari propter munditiam ita se nominaverunt: gloriantes enim de suis meritis, negant pœnitentibus veniam peccatorum: viduas, si nupserint, tamquam adulteras damnant: mundiores se ceteris prædicant. Qui nomen suum si cognoscere vellent, mundanos se potiùs, quàm mundos vocarent.

Pauliani. §. 28. Pauliani à Paulo Samosetano exorti sunt: qui dixit non semper fuisse Christum, sed à Maria sumpsisse initium.

Hermogeniani. §. 29. Hermogeniani ab Hermogene quodam vocati: qui materiam non natam β introducens, Deo non nato eam comparavit, matrémque elementorum, & Deam asserunt: quos Apostolus [x] improbat elementis servientes.

[x] *Gal.* 4.

Manichæi. §. 30. Manichæi à quodam Persa extiterunt, qui vocatus est Manes. Hic duas naturas, & substantias introduxit, id est, bonam & malam; & Animas ex Deo, quasi ex aliquo fonte manare asseruit: Testamentum vetus respuit, novum ex parte recipit.

Anthropomorphitæ. §. 31. Anthropomorphitæ [γ] dicti pro eo, quòd simplicitate rustica Deum habere humana membra, quæ in Divinis libris scripta sunt, arbitrantur. ἄνθρωπος enim Græcè, Latinè homo interpretatur. Ignorantes vocem Domini, qui ait [y]: *Spiritus est Deus.* Incorporeus est enim: nec membris distinguitur: nec corporis mole censetur.

[y] *Joan.* 4.

Hierachitæ. §. 32. Hierachitæ [δ] ab Hieracha autore exorti, Monachos tantùm recipiunt: conjugia respuunt: regna Cælorum parvulos habere non credunt.

Novatiani. [z] *al.* Novato. §. 33. Novatiani à Novatiano [z] Romæ urbis Presbytero exorti: qui adversùs Cornelium cathedram Sacerdotalem conatus invadere, hæresim instituit, nolens Apostatas suscipere, rebaptizans baptizatos.

Montani. §. 34. Montani [ε] Hæretici dicti, quòd tempore persecutionis in montibus latuerint, qua occasione se à Catholicæ Ecclesiæ corpore diviserunt.

Hebionitæ. [a] *al.* proveetum. §. 35. Ebionitæ ab Ebione dicti, sive à paupertate: Christum enim per profectum [a] solum, virum justum putant & Græcè χιλιάσται, Latinè Millenarii sunt appellati. Unde competenter Hebionitæ pro paupertate intelligentiæ appellati sunt. Hi enim Semi-Judæi sunt: & ita tenent Evangelium, ut Legem carnaliter servent: adversus quos Apostolus ad Galatas [b] scribens invehitur.

[b] *Gal.* 5.

Photiniani. §. 36. Photiniani à Photino Gallogræciæ Syrmii Episcopo nuncupati: qui Ebionitarum Hæresim suscitans, asseruit Christum à Maria per Joseph nuptiali coitu fuisse conceptum.

Æriani. §. 37. Æriani ab Ærio quodam nuncupati sunt: hi offerre sacrificium pro Defunctis spernunt.

Aëtiani. Eunomiani. §. 38. Aëtiani ab Aëtio sunt vocati: Iidémque Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico Aëtii discipulo, ex cujus nomine magis innotuerunt, dissimilem Patri asserentes Filium, & Filio Spiritum Sanctum. Dicunt etiam nullum [c] imputari peccatum in fide manentium.

[c] *al.* nulli.

Origeniani. §. 39. Origeniani ab Origene autore exorti sunt, dicentes, quòd non possit videre Filius Patrem, nec Spiritus Sanctus Filium. Animas quoque in Mundi principio peccasse dicunt, & pro diversitate peccatorum è Cælis usque ad Terras [d] diversa corpora, quasi vincula meruisse, eáque causâ factum esse Mundum.

[d] *al.* terræ lapsas. *orig.*

Noëtiani. §. 40. Noëtiani à quodam Noëto vocati, qui dicebant Christum eumdem esse, & Patrem, & Spiritum Sanctum: ipsámque Trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt. Unde & Patripassiani vocantur, quia Patrem passum dicunt.

Patripassiani.

Sabelliani. §. 41. Sabelliani ab eodem Noëto pullulasse dicuntur: cujus discipulum perhibent fuisse Sabellium, ex cujus nomine maximè innotuerunt, unde & Sabelliani vocati sunt. Hi unam personam Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti astruunt.

Ariani. §. 42. Ariani ab Ario Alexandrino Presbytero orti sunt: qui coæternùm Patri Filium non agnoscens, diversas in Trinitate substantias asserunt, contra illud, quòd ait Dominus [e]: *Ego & Pater unum sumus.*

[e] *Joan.* 10.

Macedoniani. §. 43. Macedoniani à Macedonio Constantinopolitano Episcopo dicti sunt, negantes Deum esse Spiritum Sanctum.

Apollinaristæ. §. 44. Apollinaristæ ab Apollinare vocati sunt, dicentes Christum corpus tantummodo sine anima suscepisse.

Antidicomaritæ. §. 45. Antidicomaritæ appellati sunt pro eo, quòd Mariæ virginitati contradicunt, asserentes eam post Christum natum viro suo fuisse commistam.

Metangismonitæ. [ζ] *ἀγγεῖος* Græcè vas dicitur. Asserunt enim sic esse in Patre filium, tamquam vas minus intra vas majus. §. 46. Metangismonitæ [ζ] ideò tale nomen acceperunt, quia

Patritiani. §. 47. Patritiani à quodam Patritio nuncupati sunt: qui substantiam humanæ carnis à Diabolo conditam dicunt.

Colluthiani. §. 48. Colluthiani à quodam Colluthio nominati: qui dicunt Deum non facere mala, contra illud, quod scriptum est [f]: *Ego Dominus creans mala.*

[f] *Esa.* 45.

Floriani. [g] *al.* Floriniani à Florino. §. 49. Floriani à Floriano [g]: qui è contrario dicunt Deum creasse mala, contra hoc, quod scriptum est [h]: *Fecit Deus omnia bona.*

[h] *Gen.* 1.

Donatistæ. §. 50. Donatistæ à Donato quodam Afro nuncupati; qui de Numidia veniens totam penè Africam sua persuasione decepit, asserens minorem Patre Filium, & minorem Filio Spiritum Sanctum, & rebaptizans Catholicos.

Bonosiani. §. 51. Bonosiani à Bonoso quodam Episcopo exorti perduntur: qui Christum Dei Filium adoptivum, non proprium asserunt.

Circumcelliones. Scototopici. §. 52. Circumcelliones dicuntur, eò quòd agrestes sint: quos Scototopicos [η] vocant, supradictæ Hæresis habentes doctrinam. Hi amore martyrii semetipsos perimunt, ut violenter de hac vita discedentes, Martyres nominentur.

Priscillianistæ. §. 53. Priscillianistæ à Priscilliano vocati: qui in Hispania ex errore Gnosticorum, & Manichæorum permistum dogma composuit.